

Oponentský posudok

na inauguračný spis vo vymenúvacom konaní doc. PhDr. Martina Pekára, PhD.

Doc. PhDr. Martin Pekár, PhD., patrí ku strednej generácii slovenských historikov, ktorá už aktívne vstúpila do súčasnej slovenskej historiografie. Je aj vysokoškolským učiteľom, pôsobiacim 19 rokov (od roku 1999) v univerzitnom prostredí, ktorý viedol a vedie celý rad disciplín predovšetkým z oblasti novovekých a najnovších svetových ako aj slovenských dejín. Ako vysokoškolský učiteľ viedol celý rad bakalárskych a magisterských záverečných prác na všetkých svojich pôsobiskách – na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity a na svojom súčasnom pracovisku na Filozofickej fakulte UPJŠ v Košiciach (od roku 2011). Na oboch pracoviskách sa venoval príprave študentov aj v rámci ŠVOČ. Ako jeho bývalý učiteľ, školiteľ a kolega som mal vždy potešenie vidieť jeho dôkladnú prácu so študentmi a zánietenie ich viesť k čo najlepším študijným a publikačným výsledkom.

Pedagogickú skúsenosť doc. PaedDr. Martina Pekára, PhD., dokladá aj jeho pôsobenie vo viacerých typoch komisií – pre štátne záverečné skúšky v bakalárskom a magisterskom programe *História a Učiteľstvo akademických predmetov: Dejepis*, a pre rigorózne skúšky v študijnom programe *História a Učiteľstvo histórie* na FF UPJŠ v Košiciach.

Nevyhnutnou súčasťou pedagogických činností na vysokej škole je doktorandské štúdium. Doc. PaedDr. Martin Pekár, PhD., má ukončenú jednu doktorandku (Mgr. Zuzana Tokárová, PhD.) a je školiteľom piatich doktorandov. K tomu pristupuje jeho konzultačná činnosť v pozícii druhého školiteľa na Bauhaus-Universität Weimar (SRN) a Blekinge Tekniska Högskola (Švédsko).

Ďalší prvok v mozaike jeho pedagogickej činnosti predstavuje angažovanosť v prednáškových aktivitách mimo svojej materskej fakulty na univerzite v Segedíne (Maďarsko), na univerzite v Lipsku a viacerých univerzitách v Českej republike. Rovnako je to aj s jeho angažovaním sa v medzinárodných projektoch zameraných na doktorandské štúdium.

V poradí druhou oblasťou, ktorá charakterizuje profil doc. PaedDr. Martina Pekára, PhD., je veda, vedecký výskum a publikačné výstupy z neho.

Doc. PaedDr. Martin Pekár, PhD., je autorom celého radu vedeckých štúdií, ale aj dvoch monografií a mnohých odborných článkov, ktoré publikoval doma i v zahraničí. Vo svojom

výskume sa zameriaval predovšetkým na najnovšie slovenské dejiny, osobitne na obdobie slovenského štátu (1939 – 1945), pravda, aj so záberom na medzivojnové obdobie. Problematika vojnového slovenského štátu je dnes veľmi frekventovanou témou, najmä stredná generácia slovenských historikov ju skúma a interpretuje z rôznych pohľadov. Všíma si aj rôzne stránky života vtedajšej slovenskej spoločnosti, vrátane tej najbolestivejšej – holokaustu. Martin Pekár neobchádza túto frekventovanú a zároveň aj citlivú problematiku, no vo svojom výskume sa sústredil na regionálne dejiny – oblasť východného Slovenska, ktorému zodpovedalo vtedajšie administratívno-správne vymedzenie Šarišsko-zemplínskej župy. To je aj téma jeho monografie *Východné Slovensko 1939 – 1945 : politické a národnostné pomery v zrkadle agendy Šarišsko-zemplínskej župy* (Prešov 2007), kde si všima regionálne špecifikum uvedeného územia, čím dotvára obraz Slovenskej republiky. Pekárova práca nie je monografiou regionálneho historika, je prácou, ktorá reflektuje celoštátne i medzinárodné pomery a ich zrkadlenie sa v danom regióne, je vlastne prípadovou štúdiou, ktorá sa stretla s ohlasom v odborných kruhoch, čo dokumentujú citácie a mnohé ohlasy na ňu (80 autorom evidovaných citácií a ohlasov).

Druhá Pekárova monografia *Ethnic Minorities in Slovakia in the Years 1918 – 1945 : A Survey* [*Národnostné menšiny na Slovensku v rokoch 1918 – 1945 : Prehľad*] je kolektívnou monografiou vydanou v anglickom jazyku. Predstavuje výstup z grantového projektu a je účelovo postavená tak, aby poskytla relevantné informácie anglicky hovoriacim recipientom. Takéto práce zo slovenských dejín sú orientované najmä na zahraničných čitateľov, ale spĺňajú závažný cieľ – propagovať Slovensko a jeho dejiny a medzinárodnú verejnosť upozorniť aj na fakt, že Slovensko bolo vždy bezprostredným aktérom dejinného vývinu v stredoeurópskom priestore. Ak zostanem pri knižných prácach, tak by som chcel upozorniť ešte na Pekárov podiel na odbornej publikácii s názvom *Osobnosti Šariša I* (Prešov 2010), ktorá približuje viaceré osobnosti tohto dlho zanedbávaného regiónu Slovenska a ukazuje, že aj odtiaľto pochádzali mnohé osobnosti, ktoré zasiahli do širšieho kontextu dejín, resp. tu pôsobili ľudia, ktorí svojou činnosťou prepájali východné Slovensko s ostatným územím krajiny. Martin Pekár cez dve osobnosti urobil väčší časový, ale aj tematický oblúk, keď predstavil Leonarda Stöckela, osobnosť 16. storočia a Gejzu Fritza, postavu 20. storočia.

Martin Pekár je autorom vysokoškolskej učebnice *Dejiny Slovenska 1918 – 1945* (Košice 2015), ktorá v základnej rovine podáva prehľad historického vývoja a súvislostí a dobre orientuje študentov histórie v danom období.

Výskumne sa doc. Martin Pekár sústreďuje na slovenský štát a publikačne to prezentuje predovšetkým prostredníctvom vedeckých štúdií uverejňovaných tak v domácich, ako aj v zahraničných odborných časopisoch a zborníkoch. K téme slovenského štátu, jeho politicko-správnych otázok pripája aj ďalšiu problematiku, týkajúcu sa národnostných menšín v čase druhej svetovej vojny na Slovensku, dejiny každodennosti, ktoré začínajú prežívať v slovenskej historiografii svoju „renesanciu“, keďže dokresľujú neodmysliteľnú časť a podobu života ľudí toho-ktorého obdobia, ale pripája aj problematiku metodologického charakteru. Tú spája s výskumom mestského prostredia, čo zas súvisí s jeho ďalšou aktivitou – vedením a vydávaním nového časopisu Katedry histórie na FF UPJŠ v Košiciach s názvom *Mesto a dejiny*.

Aktivity, ale aj renomé odborníka v oblasti najnovších slovenských dejín ho nominovali do niekoľkých redakčných rád odborných časopisov, resp. ročeník, ako aj vedeckých rád historických pracovísk, ako sú napr. Vedecká rada Vojenského historického ústavu, VR Múzea SNP v Banskej Bystrici a iné. Martin Pekár bol poslancami Národnej rady zvolený za člena Správnej rady Ústavu pamäti národa. Je tiež členom viacerých profesijných spoločností – ako člen výboru Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV, člen Slovenského národného komitétu historikov, člen Slovensko-nemeckej a Česko-nemeckej komisie historikov.

Pedagogickú, vedeckú, organizátorskú i spoločenskú činnosť doc. PaedDr. Martina Pekára, PhD., už dlhšie eviduje slovenská historická societa ako produktívnu a inšpiratívnu prácu, ktorá prekročila pôdu slovenských univerzitných pracovísk a etablovala sa aj v zahraničí. A to je dôvod, pre ktorý môžem s plným vedomím odporúčať, aby Vedecká rada Filozofickej fakulty UPJŠ podporila vymenovacie konanie doc. PhDr. Martina Pekára, PhD., na profesora histórie.

V Prešove 21. januára 2018

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc.